

MUNKACSOPORTI KUTATÁSI TERV

TAMOP 4.2.1.B. pályázat

Münnich Ákos

A kulturális emlékezet pszichológiai szempontú vizsgálata

1. A kutatási előzmények

A pszichológia, azon belül különösen a kognitív pszichológia és a szociálpszichológia, jellegzetes vizsgálati területe az emlékek, értelmezések, sémák, stb... reprezentációinak megismerése. A kutatócsoport tagjai a pályázat témájához kapcsolódóan számos területen végeztek kutatásokat, többek között az attitűd, a döntések, alkalmazott módszertan, ill. a szubjektív értékelések terén. A jelenlegi tervek alapkutatási jellege épít a korábbi kutatásainkra, de mind volumenében, mind pedig mélységében innovatív és egyedi.

2. A kutatási program

A reprezentációs folyamat társadalmi közvetítéssel, kommunikációkon, interakciókon keresztül valósul meg, így annak folyamatát és eredményét (magukat a reprezentációkat) az egyéni pszichológiai jellemzőkön túlmenően, olyan paradigmákon keresztül vizsgáljuk, amelyek figyelembe veszik a reprezentáció politikai-történelmi-gazdasági-társadalmi aktualitásait is. A kutatási program fontos jellemzője az elméleti elképzelések empirikus vizsgálata, amihez kapcsolódó részben a vizsgálati eszközök, módszerek kialakítása is.

Tervezett főbb vizsgálati területek

- a kulturális emlékezet jelentéstartalmának vizsgálata: irodalmi, művészeti, politikai, történelmi, stb... emlékekre való emlékezés empirikus vizsgálata, módszertana
- a kulturális reprezentációk szerveződésének vizsgálata, módszertana:
 - az emlékezet- szervező magok azonosítása, és a különböző emlékezet-reprezentációk kapcsolódásának pszichológiai szempontú vizsgálata
 - a kulturális reprezentációk szerveződésének vizsgálata a különböző csoportosító tényezők függvényében (például: kor, iskolai végzettség, megismerési szükséglet, kognitív stílus, politikai beállítottság, személyes érintettség, stb...)
- a kulturális reprezentációk és identitás kapcsolatának átfogó vizsgálata, módszertana (a kulturális emlékezet hatása az identitás formálódására, és ennek manifesztációja a kulturális reprezentációkban)
- az aktuális társadalmi – politikai - gazdasági helyzet hatása a magyarság kulturális reprezentációira, ennek különböző jelentései

A főbb területekhez kapcsolódó néhány részletező témakör

- a kulturális emlékekre vonatkozó tanulás-felejtés pszichológiai dinamikájának a feltárása
- a különböző oktatási metodikák és a kulturális emlékezés kapcsolatának vizsgálata
- célirányos beavatkozások tervezése a megfelelő reprezentációk kialakítására, a felejtés megakadályozására
- kvalitatív és kvantitatív módszerek kidolgozása az elméleti és az empirikus vizsgálatok igényeihez kapcsolódóan
- „hungarikumok” és azok közgondolkodásbeli megjelenése (pl. híres magyar királyok, hősök, tudósok, sportolók, találmányok, ételek, városok, tájak,)

- a konszenzuálisan és szórtan reprezentált kulturális emlékek összehasonlító vizsgálata
- a kultúraátadás folyamatának vizsgálata az iskolai oktatás kontextusában

3. A kutatás kivitelezésének terve, várható eredményei

A kutatás első félévében elsősorban a vizsgált területek szakirodalmi alapú átfogó leírásával foglalkozunk. Az elméleti áttekintéssel egyidőben elkezdjük a kulturális emlékek pszichológiai adatbázisának a tervezését ill. kialakítását, továbbá az empirikus kutatások elővizsgálatait indítjuk el.

Az első félévben (a tényleges indulástól számított 6 hónap alatt) tervezett rész-kutatások munkacímei és kidolgozói:

- 3.1. Münnich Ákos: „A kulturális emlékek adatbázisának megtervezése, empirikus tesztelő elővizsgálatok végzése”
- 3.2. Molnárné Kovács Judit: „A távoli történelmi („halott”) múltra és az időben közelebb eső („élő”) múltra vonatkozó reprezentációk pszichológiai minőségeinek megkülönböztetése”
- 3.3. Bernáth Ágnes-Kovács Judit: „A nemzeti-kulturális emlékezet reprezentációi, mint jellegzetes szociális reprezentációk”
- 3.4. Máth János, Abari Kálmán: „A tudás-reprezentáció elmélete és alkalmazhatósága a történelem és irodalom egyes témaköreiben?”
- 3.5. Pántya József: „Egyéni különbségek a társas és kulturális emlékezésben”
- 3.6. Medvés Dóra: „Helyhez fűződő identitás és kötődés hatása a nemzeti emlékezetre”
- 3.7. Kurucz Győző: „Az oksági gondolkodás elmélete és kutatásának áttekintése ill. alkalmazhatósága a történelem egyes tárgyköreiben”
- 3.8. Kondé Zoltán: „A társas emlékezet vizsgálatának pszichológiai lehetőségei”
- 3.9. Holló Gábor: „A memória, emlékezés, és felejtés biológiai alapjai”
- 3.10. Béres Rita: „Magyar sportsikerek és kudarcok reprezentációja a magyar kultúrában”
- 3.11. Pék Győző (Szemán Nagy Anita, Körmendi Attila): „Az idős nemzedék nemzettudatának reprezentációról szóló magyar és nemzetközi kutatás áttekintése”
- 3.12. Páskuné Kiss Judit és Harmatiné Olajos Tímea (kutatásuk befejezése várhatóan átnyúlik a következő félévre): „A serdülők nemzeti identitás-összetevőinek vizsgálata”
- 3.13. Páskuné Kiss Judit és Harmatiné Olajos Tímea (kutatásuk befejezése várhatóan átnyúlik a következő félévre): „Az iskolai szervezeti kultúra nemzeti emlékezetre vonatkozó megnyilvánulásai és kellékei”
- 3.14. Hidegkuti István: „Társas hálózatok elemzése és alkalmazási lehetősége az emlékek kapcsolódásának vizsgálatához”

A kutatás második félévétől kezdve, az elméleti alapokra építve kidolgozzuk az empirikus vizsgálatok módszertanát, megkezdjük ill. a kutatás végéig befejezzük a szükséges empirikus adatok begyűjtését és elemzését. A kutatás végéig több tanulmányban (lásd részletezve a témaköröknél ill. az eredeti pályázati adatlapon) összegezzük az eredményeinket és a kialakított adatbázisban is tároljuk a „magyarság emlékeinek” pszichológiai jellemzőit (egy szűkített statisztikai mintát alapul véve).